

Raport nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski z dnia 08.09.2025

1. *Stagonosporopsis pogostemonis* – nowy patogen stwierdzony w Europie.

Stagonosporopsis pogostemonis jest grzybem, który został po raz pierwszy opisany w 2022 r. w Chinach na brodźcu paczulce (*Pogostemon cablin*), powszechnie uprawianej w tym kraju roślinie leczniczej. W 2022 r. patogen stwierdzono także we Włoszech na kalafiorze (*Brassica oleracea* var. *botrytis*) uprawianym pod osłonami, gdzie porażonych było 90% roślin w uprawie. **W krajach Unii Europejskiej *Stagonosporopsis pogostemonis* nie podlega obowiązkowi zwalczania.**

Jak dotąd brak danych, czy poza brodźcem paczulką i kalafiozem patogen może rozwijać się na innych roślinach. Zważywszy na polifagiczność innych gatunków grzybów z rodzaju *Stagonosporopsis*, prawdopodobne jest, że zakres roślin żywicielskich *S. pogostemonis* jest znacznie szerszy, niż wykazują to dotychczasowe badania.

Porażone rośliny wykazują liczne, małe, nieregularne i wklęsłe zmiany na liściach otoczone chlorotyczną otoczką, które z czasem stają się nekrotyczne, a później wypadają, dając efekt dziurkowatości. Liście mogą całkowicie brązowieć i obumierać.

Wstępna ocena zagrożenia ze strony grzyba przeprowadzona przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) przy użyciu narzędzia „PeMoScoring” pozwoliła uznać go za agrofaga stwarzającego potencjalne zagrożenie fitosanitarne w Unii Europejskiej.

Aby jednoznacznie ocenić zagrożenie ze strony *S. pogostemonis* dla Polski, konieczne będzie przeprowadzenie szeregu badań nt. tego patogenu dotyczących jego biologii, wymagań temperaturowych i pełnej listy żywicieli. Mógłby on prawdopodobnie rozwijać się na kalafiorze, zwłaszcza w uprawach pod osłonami.

Objawy porażenia wywołane przez *S. pogostemonis* na liściu kalafiora (po lewej) oraz na brodzie paczulce: (a, c) zmiany na liściach; (b) więdnienie liści; fot. <https://prod.senasica.gob.mx/ALERTAS/inicio/pages/single.php?noticia=21243> (po lewej) oraz <https://www.mdpi.com/2076-0817/10/9/1093> (po prawej).

2. *Moroccan watermelon virus* – zagrożenie dla upraw roślin dyniowatych w Europie.

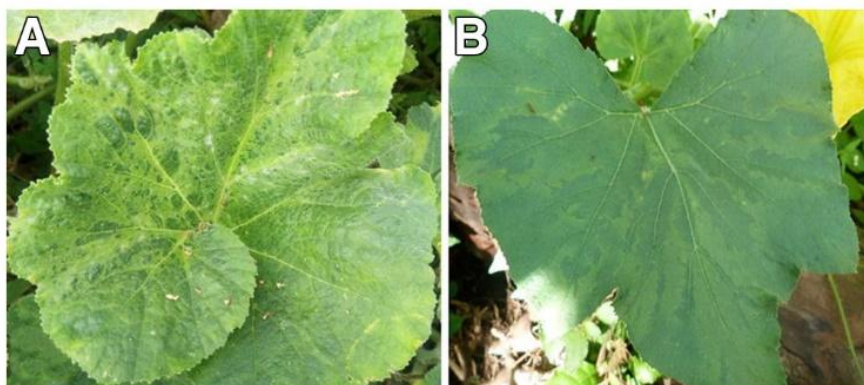
Moroccan watermelon virus po raz pierwszy został zidentyfikowany w Maroku. Ponadto występuje on w innych krajach afrykańskich (Kamerun, Kenia, Kongo, Niger, Nigeria, RPA, Sudan, Tanzania, Tunezja). Poza Afryką został stwierdzony w Azji (Irak), Ameryce Południowej (Brazylia) i Europie (Francja, Grecja, Hiszpania, Portugalia, Turcja, Włochy). Najważniejszymi żywicielami są rośliny dyniowate, w tym: dynia, melon, arbuz, cukinia i ogórek. Ponadto w Brazylii został stwierdzony na papai, a w Turcji na psiance czarnej (roślinie dziko rosnącej). **W krajach Unii Europejskiej gatunek ten nie podlega obowiązkowi zwalczania (nie jest to agrofag kwarantannowy w UE).** Wstępna ocena zagrożenia ze strony wirusa przeprowadzona przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) przy użyciu narzędzia „PeMoScoring” pozwoliła uznać go za agrofaga stwarzającego potencjalne zagrożenie fitosanitarne w Unii Europejskiej.

Objawy porażenia przez wirusa obserwuje się na liściach w postaci mozaiki, marszczenia i deformacji oraz przejaśniania i otaśmienia nerwów. Rośliny porażone we wczesnym stadium rozwoju mogą więdnąć. Obserwuje się także wytwarzanie mniejszej liczby owoców lub w ogóle brak ich zawiązywania. Owoce mogą być zdeformowane, a ich powierzchnia pokryta pęcherzami.

W literaturze brak szczegółowych danych nt. wielkości szkód wywoływanych przez wirusa w produkcji owoców roślin dyniowatych, zostało podane tylko, że są znaczne. Wektorami wirusa są mszyce, między innymi *Myzus persicae*, *Myzus persicae* subsp. *nicotianae*, *Aphis gossypii*, *Aphis spiraeicola*, *Aphis fabae* i *Aphis nerii*. Na większą odległość patogen może rozprzestrzeniać się wraz z roślinami do sadzenia.

Moroccan watermelon virus mógłby zostać przeniesiony do Polski wraz z roślinami żywicielskimi. Jak dotąd brak danych nt. wymagań klimatycznych tego patogenu. Doniesienia nt. jego występowania w Europie dotyczą strefy klimatu cieplejszego niż w Polsce. Stąd najbardziej prawdopodobne jest, że mógłby rozwijać się u nas w uprawach pod osłonami, np. na cukinii i ogórku. Trudno jednak

jednoznacznie ustalić, czy mógłby przetrzymać w uprawach gruntowych, chociaż nie można wykluczyć rozwoju w sezonie wegetacyjnym.

Objawy wywołane przez *Moroccan watermelon virus* na liściach dyni: (A) chloroza, marszczenie się liści i przejaśnianie się nerwów; (B) chloroza i otaśmienie nerwów; fot. <https://apsjournals.apsnet.org/doi/10.1094/PDIS-02-21-0359-RE>.

3. *Xylosandrus compactus* – szkodnik rozprzestrzeniający się na południu Europy.

Xylosandrus compactus jest kornikiem (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) pochodzącym ze wschodniej części Azji. Jest szeroko rozprzestrzeniony w Azji, Afryce, Ameryce Południowej, Oceanii i południowej części USA. Notowany jest też w kilku krajach europejskich (Francja, Grecja, Hiszpania, Słowenia, Szwajcaria, Turcja, Włochy). **W krajach Unii Europejskiej szkodnik podlega obowiązkowi zwalczania w ramach kategorii kornikowate (Scolytinae) nieeuropejskie (jest to agrofag kwarantannowy w UE).**

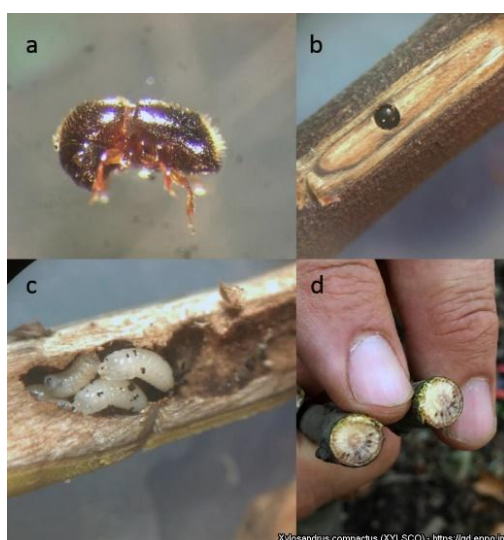
Szkodnik poraża ponad 220 gatunków roślin z 65 rodzin botanicznych. Są to przede wszystkim rośliny zdrewniałe pochodzące ze strefy klimatu subtropikalnego i tropikalnego. Jakkolwiek porażane są także rośliny występujące w strefie klimatu umiarkowanego z rodzajów takich jak klon (*Acer*), olsza (*Alnus*), buk (*Fagus*), jesion (*Fraxinus*), jabłoń (*Malus*), dąb (*Quercus*), lipa (*Tilia*) i winorośl (*Vitis*), a z drzew iglastych sosny (*Pinus*). Rzadziej porażane są rośliny zielne, np. orzech ziemny (*Arachis hypogaea*).

X. compactus atakuje zarówno zdrowe drzewa jak i osłabione przez stres. Porażane są siewki, młode pędy i gałęzie o średnicy do 6 cm, rzadziej większej. Larwy drążą chodniki w drewnie i odżywiają się tzw. grzybami ambrozyjnymi, które pokrywają chodniki larwalne i przyczyniają się do przebarwienia drewna w okolicy żerowisk. Na gałęziach widoczne są otwory wyjściowe chrząszczy o średnicy ok. 0,8 mm. Szkodnik wywołuje zasychanie liści, obumieranie gałęzi, a w ciągu kilku tygodni może wywoływać śmierć rośliny. Grzyby ambrozyjne przyczyniają się do dalszego osłabienia roślin. W przypadku drzew owocowych obserwuje się obniżenie plonu owoców.

Larwy są kremowe, beznogie, łukowato zgięte, długości ok. 2 mm. Dorosłe chrząszcze mają długość 0,9-1,8 mm, są barwy czarnej, błyszczące. Identyfikacja możliwa jest na podstawie analizy cech morfologicznych dorosłych chrząszczy przez specjalistę.

Szkodnik może być przenoszony na roślinach gatunków żywicielskich i ich ciętych gałęziach. Przeniesienie z drewnem jest mało prawdopodobne, gdyż gatunek ten rozwija się zwykle w materiale o niewielkiej średnicy. Jakkolwiek może znajdować się na przewożonej korze, zrębkach, materiale przeznaczonym do celów opakowaniowych itp.

Do żywicieli szkodnika należą rośliny uprawiane w Polsce, takie jak różne drzewa owocowe oraz sosny. Gatunek ten występuje na obszarach o klimacie cieplejszym niż Polska, stąd prawdopodobnie nie będzie on w stanie przetrwać w gruncie, chociaż nie można wykluczyć porażenia w czasie sezonu wegetacyjnego żywicieli rosnących w naszych warunkach. Może on natomiast rozwijać się na roślinach tropikalnych (np. ozdobnych) uprawianych w szklarniach, palmiarniach itp.

Xylosandrus compactus: (a) dorosły chrząszcz; (b) otwór wyjściowy chrząszcza; (c) larwy żerujące w gałęzi; (d) przekrój przez porażoną gałąź z widocznymi chodnikami larwalnymi i zabarwieniem drewna wokół nich; dzięki uprzejmości A. Vannini, DIBAF, University of Tuscia, Viterbo, Włochy <https://gd.eppo.int/taxon/XYLSCO/photos>.

4. *Singapora shinshana* – szkodnik drzew liściastych odłowiony w Niemczech.

Singapora shinshana jest owadem z rodziny skoczkwatych (Homoptera: Cicadellidae). Jego żywicielami są drzewa liściaste (w tym: brzoskwinia, grusza, jabłoń, głóg, róża, pigwa, wiąz, brzostownica). **W krajach Unii Europejskiej gatunek ten nie podlega obowiązkowi zwalczania (nie jest to agrofag kwarantannowy w UE).**

Gatunek ten występuje w Chinach, Japonii, Korei (Północnej i Południowej), na Tajwanie i w Tajlandii. W 2023 r. osobniki tego gatunku, łącznie z kilkoma innymi gatunkami owadów, zostały odłowione na tablice lepowe w Brandenburgii (Niemcy) w obiekcie, gdzie odbywała się kwarantanna po

wwozie roślin bonsai z rodzajów sosna (*Pinus*) oraz cis (*Taxus*) importowanych z Japonii. Żaden z odłowionych gatunków owadów nie rozwija się na sosnach ani cisach, stąd trudno powiedzieć na jakim materiale zostały przewiezione do Niemiec. Szkodnik przenoszony jest przede wszystkim na roślinach gatunków żywicielskich przeznaczonych do sadzenia i ich częściach, jednak nie można wykluczyć przeniesienia na opakowaniach itp.

Owady dorosłe osiągają ok. 4 mm długości, a ich zabarwienie jest zielonkawe. Głowa szeroka, trójkątna, oczy duże, boki ciała zwykle równoległe. Powiększone tylne odnóża o spłaszczonych goleniach z rzędami kolców pozwalają im wykonywać dalekie skoki. Nimfy są mniejsze i nie posiadają skrzydeł, poza tym są podobne do osobników dorosłych.

Nimfy i samice odżywiają się sokami roślin. W miejscach ich żerowania na liściach drzew pojawiają się białe i żółte plamki. Rośliny ulegają osłabieniu, co w przypadku drzew owocowych skutkuje obniżeniem plonu.

Ocena Zagrożenia Agrofagiem (PRA) przeprowadzona przez Julius Kühn-Institut (Niemcy) wykazała, że szkodnik może wywoływać szkody gospodarcze w Niemczech oraz innych Państwach Członkowskich UE.

Samica *Singapora shinshana*; fot. <https://inaturalist.ca/taxa/949582-Singapora-shinshana>.

5. *Amasa parviseta* – egzotyczny kornik odłowiony w Europie.

Amasa parviseta jest kornikiem (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae). Występuje w Australii, Ameryce Południowej (Argentyna, Brazylia, Chile, Urugwaj), a w Europie został stwierdzony we Francji, Hiszpanii i Portugalii. **W krajach Unii Europejskiej szkodnik podlega obowiązkowi zwalczania w ramach kategorii kornikowate (Scolytinae) nieeuropejskie (jest to agrofag kwarantannowy w UE).**

Jedynymi znanymi żywicielami są eukaliptusy (*Eucalyptus* spp.). Część badanych osobników została odłowiona w pułapki wywieszane w nasadzeniach eukaliptusa, również w mieszanych nasadzeniach eukaliptusa i sosny.

Brak szczegółowych danych nt. biologii szkodnika. Larwy drążą chodniki w zdrewniałych częściach roślin i odżywiają się tzw. grzybami ambrozyjnymi, które pokrywają chodniki larwalne i przyczyniają się do przebarwienia drewna w okolicy żerowisk. Chrząższe wykryto w martwych roślinach eukaliptusa, lecz trudno ustalić, czy przyczyniły się one do śmierci roślin.

Brak opisu larw. Dorosłe chrząszcze mają długość 2,4-3,0 mm i są barwy brązowej, przy czym przedplecze jest jaśniejsze od reszty ciała. Identyfikacja możliwa jest na podstawie analizy cech morfologicznych przez specjalistę.

Szkodnik może być przenoszony na roślinach i prawdopodobnie w drewnie eukaliptusa.

W Polsce eukaliptusy są uprawiane w pojemnikach wystawianych latem na tarasy lub balkony, a zimą chowanych do pomieszczeń zabezpieczonych przed mrozem. W przypadku zawleczenia do nas szkodnik mógłby rozwijać się na takim materiale. Gatunek ten występuje na obszarach o klimacie cieplejszym niż Polska, stąd prawdopodobnie nie będzie on w stanie przetrwać u nas w gruncie (istnieją mrozoodporne odmiany eukaliptusa, które mogą być sprowadzane do ogrodów).

Osobnik dorosły *Amasa parviseta*; fot. <https://mapress.com/zt/article/view/zootaxa.5403.3.8>, ©Magnolia Press.